

KUOPION KAUPUNGIN HANKINTAOHJELMA 2021-2030

Luonnos 2

Johdanto

- Kuopion kaupungin aikaisempi palvelujen tuottamista ja hankintaa linjaava asiakirja ”Palvelu- ja hankintaohjelma Kuopion kaupungin palvelu- ja hankintalinjaukset 2013 – 2020 on vanhentunut
- 11.2.2019 jätettiin valtuustoaloite, jossa valtuutetut esittivät, että palvelu- ja hankintaohjelman päivitys aloitetaan 2019 keväänä

Ohjelman tavoitteet

- Ohjelma toteuttaa kaupungin strategiaa ja linjaa kaupungin hankintojen tekemisen vuosien 2021 – 2030 aikana
- Hankintaohjelmassa käydään läpi ne strategian painopistealueet joita ohjelmalla täsmennetään ja toteutetaan, käydään läpi kaupungin hankintaperiaatteet ja mitkä ovat hankintojen neljä näkökulmaa

KUOPION KAUPUNGIN STRATEGIA

- Kuopion vuonna 2017 hyväksytty strategia kertoo halutun tulevaisuuden kuvan ja päämäärät. Strategia toimii johtamisen välineenä, ohjaa pitkäjänteistä toiminnan suunnittelua ja luo punaisen langan suunnitelmalliselle kehittämiselle.
- Kuopion kaupungin strateginen ohjausjärjestelmä perustuu yhteen strategiaan ja sitä toteuttaviin ohjelmiin ja suunnitelmiin.

Kuopion strategia ja menestystekijät

Hankintaohjelma strategian toteuttajana

- **Kasvava Kuopio**
 - **Kilpailukykyinen yrittäjyysympäristö**
 - Hankintapolitiikka
- **Hyvinvoiva Kuopio**
 - **Työllistyminen ja toimeentulo**
 - Pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen
 - Aktiivisuuteen innostava arki
 - Varhainen tuki
 - Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö
- **Resurssiviisas Kuopio**
 - **Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö**
 - Vastuulliset hankinnat, lähiruoka
 - Viisas liikkuminen
 - Energiatehokkuus ja uusiutuva energia
- **Uudistuva Kuopio**
 - **Sujuva ja uudistuva toiminta**
 - Palvelujen parempi saatavuus (digitalisaatio 24/7 palvelut, mobiilipalvelut)
 - Palvelumuotoilu, palveluyhteistyö, lean-kulttuuri, kokeilukulttuuri
 - Kestävä talous

Ohjelman valmistelu

- Ohjelman valmisteluvastuu on ollut talous- ja omistajaohjauksella ja päivittämistyötä on ohjannut kaupunginjohtajan johtoryhmä
- Ohjelman valmistelu aloitettiin tekemällä voimassa olevasta palvelu- ja hankintaohjelmasta analyysi siitä miten osa I:ssä esitetyt tavoitteet ovat toteutuneet, ovat toteutusvaiheessa tai eivät ole toteutuneet. Osa II:n osalta on tarkasteltu, miten palvelualueiden järjestämissuunnitelmat ovat toteutuneet kommentteja pyydettiin kaikilta palvelualueilta, Pohjois-Savon pelastuslaitokselta, Sansia Oy:ltä ja Pohjois- Savon hankinta-asiamieheltä
- Päivitystyö tehdään niin, että hankintaohjelmasta osa II (palvelualueiden palvelujen järjestämissuunnitelmia) jää pois

- Hankintaohjelma luonnos esiteltiin Kuopion kaupungin, Kuopion alueen Kauppakamarin, Kuopion Yrittäjien ja Sansian 30.3. pitämässä Hankintojen kehittämisfoorumissa
- Kaupungin henkilöstölle järjestettiin 14.6. workshop –tilaisuus, jossa luonnos esiteltiin ja sen sisällöstä keskusteltiin
- Hankintaohjelmasta pyydettiin kommentit Sansia Oy:ltä, Kuopion, Juankosken, Nilsiän ja Maaningan Yrittäjiltä, Karttulan Yrittäjäkerho ry:ltä, Kaupunginosayhdistys (Koy) Vehmersalmi ry:ltä ja Kuopion alueen kauppakamarilta
- Hankintaohjelma on tarkoitus hyväksyä vuoden 2021 syksyn aikana

Kansallinen julkisten hankintojen strategia

- Valtionvarainministeriö asetti 5.9.2019 yhteistyössä Kuntaliiton kanssa Vaikuttavat julkiset hankinnat – toimenpideohjelman (Hankinta-Suomi) kansallisen julkisten hankintojen strategian laatimiseksi, julkisten hankintojen toimijoiden yhteistyön lisäämiseksi ja hankintojen vaikuttavuuden kehittämiseksi
- Toimenpideohjelmassa on laadittu Suomen ensimmäinen kansallinen julkisten hankintojen strategia, joka julkaistiin 9.9.2020
- Kuopion hankintaohjelman päivityksessä on hyödynnetty kyseisen strategian tietoaineistoa ja johtopäätöksiä

Kuopion hankintatoimintaa ohjaavat asiakirjat

- **Kuopion strategia vuoteen 2030** / kaupunginvaltuusto
 - Hankinnat ovat yksi keino toteuttaa kaupunkistrategian tavoitteita
- **Hankintaohjelma 2021 – 2030** / kaupunginhallitus/valtuusto
 - Mitä hankinnoilla halutaan tavoitella
 - Millainen hankkija haluamme olla
- **Hallintosääntö- ja toimintasäännöt**/ kaupunginvaltuusto
 - Hankintoja koskeva toimivalta
- **Hankintaohjeistus** / kaupunginhallitus
 - Toimintaohjeet hankintojen toteuttamiseksi

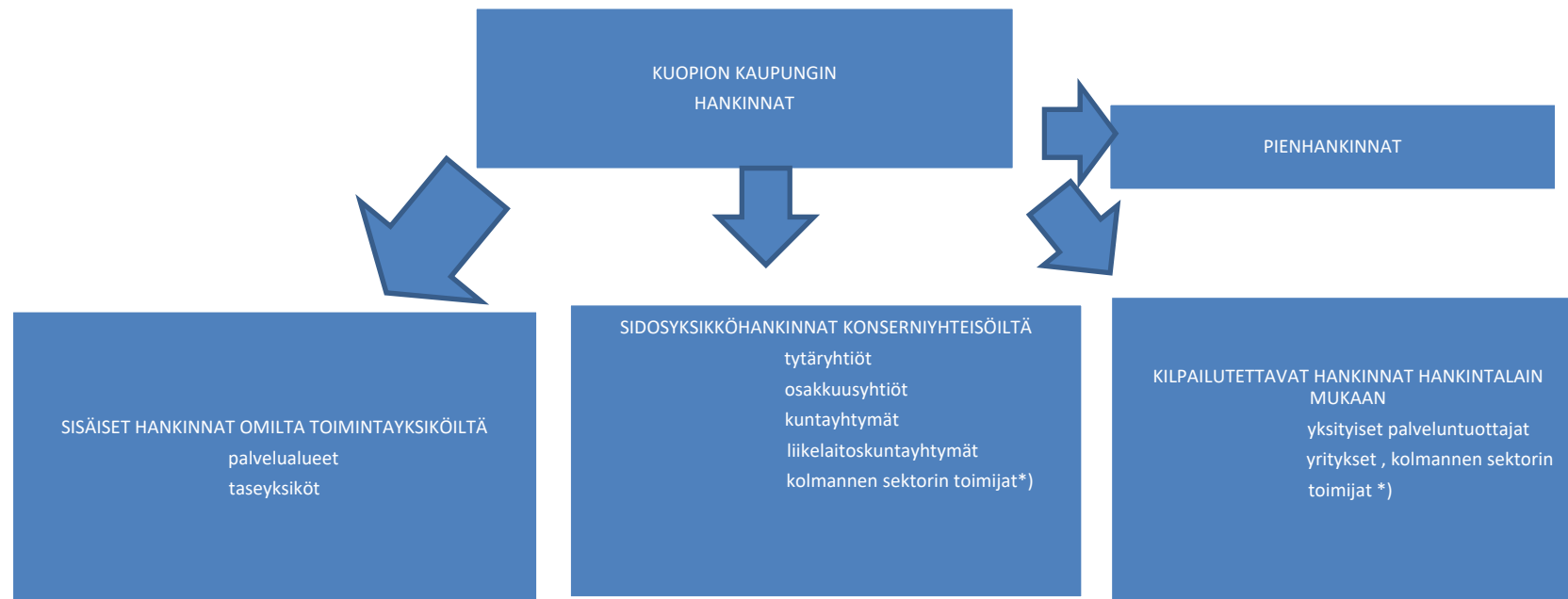
Kuopion tavaroiden ja palveluiden hankintaperiaate

- Kuopion kaupungin ja tavaroiden hankintaperiaate on seuraava(Kuopion kaupungin hankintaohje, Kh:n hyväksymä 26.9.2009, 11/338 §):
 - Kaupungin omien toimintayksiköiden tuottamat palvelut ja tavarat tehdään sisäisinä hankintoina omilta toimintayksiköiltä
 - Sidosyksikköhankinnat eli konserniyhteisöjen tuottamat palvelut hankintaan in house –periaatteella konserniyhteisöiltä
 - Muut palvelut ja tavarat hankintaan avoimilta markkinoilta

Pienhankinnat

- Kansallisen kynnysarvojen alle jäävissä hankinnoissa eli pienhankinnoissa ei sovelleta hankintalakia (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016), mutta hankintalain 2 §:n mukaan myös pienhankinnoissa on pyrittävä huomioimaan hankinnan kokoon ja laajuuteen nähden riittävä avoimuus ja syrjimättömyys. Lisäksi näissä hankinnoissa tulee noudattaa muun lainsäädännön velvoitteita sekä hyvän hallinnon yleisiä periaatteita. Hallintolain, kuntalain sekä EY:n perustamissopimuksen mukainen avoimuus, tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu sekä suhteellisuus - periaatteet koskevat kaikkia hankintoja kynnysarvosta riippumatta
- Pienhankinnat tulee pyrkiä kilpailuttamaan siten, että paikalliset, pienet ja keskisuuret yritykset sekä muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin
- Pienhankinnat kilpailutetaan pienhankintajärjestelmällä, joka tukee alueen elinkeinoelämää
- (Kuopion kaupungin pienhankintaohje, kaupunginjohtajan johtoryhmän hyväksymä 31.1.2012 7/16 §)

Kuopion kaupungin palveluiden ja tavaroiden hankintaperiaate

*) Kolmannen sektorin esim. säätiöitten osalta on selvitettävä, onko kyseessä sidosyksikköhankinta vai hankintalain mukainen kilpailutus.

Hankintayhteistyö ja roolit Sansia Oy:n kanssa

- Sansia Oy tuottaa palveluja hankintalain mukaisena yhteishankintayksikkönä Yhtiö tuottaa omistajilleen laaja-alaisia hankinta- ja sopimushallintapalveluja. Yhtiön toimenkuvaan kuuluu myös asiakkaiden hankintaneuvonta- ja kouluttamispalvelut
- Koska yhtiön toiminta perustuu julkisten hankintojen erityisosaamiseen ja ammattitaitoon, Kuopion kaupunki keskittää kynnysarvot ylittäviä hankintapalveluja Sansia Oy:lle. Hankintojen siirtäminen yhtiölle vapauttaa kaupungin henkilöstön työpanosta merkittävästi omaan ydintoimintaan
- Sansia vastaa kilpailutusprosessissa sen tehokkaasta läpiviennistä, hankintalain noudattamisesta sekä sopimuskaudella sopimuksen hallintaan liittyvistä toimenpiteistä. palvelualueet ja taseyksiköt vastaavat hankinnan kohteen ja ehtojen määrittämisestä siten, että hankinnat tehdään tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina taloudellisesti, riittävän laadukkaasti ja tarpeita vastaavasti

Kaupungin noudattamat periaatteet hankinnoissa

- Kuopion kaupungin hankintaohjeeseen (Kh:n hyväksymä 29.6.2009, 11/338 §) on kirjattu, että kaupungin tulee järjestää hankintatoimintansa siten, että hankinnat voidaan toteuttaa taloudellisesti ja suunnitelmallisesti sekä mahdollisimman tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina.
- Muita kaupungin hankinnoissa noudattamia periaatteita, jotka ovat kirjattu hankintaohjeisiin ovat yritysvaikutusten arviointi, ympäristövaikutukset, sosiaaliset kriteerit ja innovatiiviset hankinnat.

Hankintaohjelman neljä näkökulmaa

- Kuopion kaupungin hankintaohjelma on jaettu neljään näkökulmaan, jotka sisältävät osaltaan hankintoja koskevat tavoitteet ja toimenpiteet, joilla Kuopio tukee kaupunkistrategian toteuttamista:
 - Kasvava Kuopio
 - Hyvinvoiva Kuopio
 - Resurssiviisas Kuopio
 - Uudistuva Kuopio

Kansallinen julkisten hankintojen strategia

- Koostuu kahdeksasta kehittämisen osa-alueesta, jotka ovat kaikki riippuvaisia toisistaan:
 - Strategian kehittämisen kärkinä ovat **strateginen johtaminen** sekä **hankintataitojen edistäminen**
 - **Tietojohtaminen ja vaikuttavuuden** arviointi tukevat strategista johtamista
 - Kehittämistyön keskiössä on toimivien ja laadukkaiden tuotteiden ja palveluiden hankkiminen siten, että kaikki osapuolet ovat osallisena prosessissa ja **markkinat ovat elinvoimaiset**
 - Julkisten hankintojen osana voidaan synnyttää myös **innovaatioita**
 - Näiden elementtien avulla voidaan hankinnoilla saavuttaa **taloudellista, sosiaalista ja ekologista kestävyyttä**

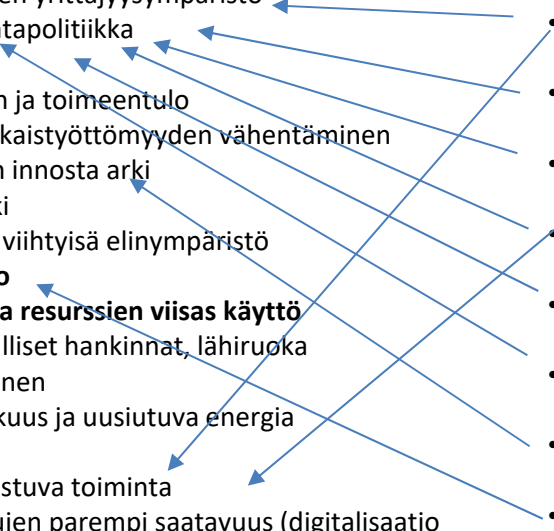
Kansallinen julkisten hankintojen strategia 2020 vs. Kuopion neljä näkökulmaa

Hankintaohjelman neljä näkökulmaa

- **Kasvava Kuopio**
 - Kilpailukykyinen yrittäjyyssympäristö
 - Hankintapolitiikka
- **Hyvinvoiva Kuopio**
 - Työllistyminen ja toimeentulo
 - Pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen
 - Aktiivisuuteen innosta arki
 - Varhainen tuki
 - Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö
- **Resurssiviisas Kuopio**
 - **Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö**
 - Vastuulliset hankinnat, lähiruoka
 - Viisas liikkuminen
 - Energiatehokkuus ja uusiutuva energia
- **Uudistuva Kuopio**
 - Sujuva ja uudistuva toiminta
 - Palvelujen parempi saatavuus (digitalisaatio 24/7 palvelut, mobiilipalvelut)
 - Palvelumuotoilu, palveluyhteistyö, lean-kulttuuri, kokeilukulttuuri
 - Kestävä talous

Kansallinen julkisten hankintojen strategian kahdeksan osa-aluetta

- Innovaatiot
- Strateginen johtaminen
- Hankintataidot
- Tiedolla johtaminen ja vaikuttavuus
- Toimivat hankinnat
- Taloudellinen kestävyys
- Sosiaalinen kestävyys
- Ekologinen kestävyys

Kasvava Kuopio

Kuopion kaupungin strategian näkökulma:

☐ **Kilpailukykyinen yrittäjyysympäristö**

- Hankintapolitiikka

Kansallisen julkisten hankintojen strategian osa-alueet, jotka liittyvät tähän näkökulmaan:

- Innovaatiot
- Strateginen johtaminen
- Hankintataidot
- Tiedolla johtaminen ja vaikuttavuus
- Toimivat hankinnat
- Taloudellinen kestävyys

Kasvava Kuopio

- Kilpailukykyinen yrittäjyysympäristö ja hankintapolitiikka tarkoittaa, että rahat käytetään huolella yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen
- Kehittämistyön runkona on toimivien ja laadukkaiden tuotteiden sekä palveluiden hankkiminen siten, että markkinat ovat elinvoimaiset ja kaikki osapuolet ovat osallisina prosessissa ns. monituottajamallilla, jossa mukana ovat kaupunki, yritykset, yhdistykset ja järjestöt sekä vapaaehtoisten tarjoamat palvelut ja tuotteet
- Vuoropuhelulla, sopimusehdoilla, vertailukriteereillä sekä niiden valvonnalla luomme myös kilpailuetua vastuullisille yrityksille
- Hankinnoissa on, aina kun se on perusteltua ja mahdollista, varmistettava, että myös aloittavilla yrityksillä, pk-yrityksillä on mahdollisuus osallistua kilpailutuksiin esimerkiksi jakamalla hankintasopimuksen erillisiin osiin ja määritellä kyseisten osien koon ja kohteen

Kasvava Kuopio

- Hankintojen johtaminen ei ole erillään organisaation muusta johtamisesta, vaan strategisten hankintojen tulee olla osa organisaation normaalia toimintaa
- Hankintojen vaikuttavuuden kehittäminen vaatii sitä, että organisaatioiden johto tunnistaa oman roolinsa hankintojen johtamisessa
- Vaikuttava hankintojen strateginen johtaminen edellyttää, että tunnistamme organisaatiomme kokonaisvolyymien sekä vaikuttavimmat hankintakokonaisuudet
- Organisaation tulee ymmärtää strategisen hankintojen johtamisen ja hankintaosaamisen merkitys hankintojen vaikuttavuuden lisäämisessä. Hankinnat ovat osa organisaation normaalia toimintaa eikä erillinen tukitoiminto

Kasvava Kuopio

- Tiedolla johtaminen ja vaikuttavuuden arviointi tukevat strategista johtamista
- Hankintojen suunnittelun ja suunnitelmallisuuden tulee olla osa organisaation toiminnan ja talouden suunnitteluprosessia
- Taloudelliseen kestävyYTEEN vaikuttavat esimerkiksi harmaan talouden ja kartellien torjuminen sekä verovastuullisuuden ja huoltovarmuuden varmistaminen. Kustannustehokkuutta voidaan edistää kehittämällä uusia hankintatapoja, hyödyntämällä yhteishankintoja ja vaikuttavuusperusteisia hankintoja sekä elinkaaritaloudellisuutta
- Tulos- ja omistajaohjaus ohjaa kaupunkikonserniin kuuluvia organisaatioita, jotta hankintoihin liittyvät strategiset tavoitteet toteutuvat myös konsernistasolla

Kasvava Kuopio

- Innovaatioiden avulla voidaan löytää ratkaisuja haasteisiin, jotka liittyvät esim. hankintojen laadun, vaikuttavuuden ja tuottavuuden parantamiseen, hiilijalanjäljen pienentämiseen ja kiertotalouden edistämiseen
- Innovaatioiden hankkiminen tukee julkisen talouden kestävyyttä
- Yrityksille innovatiiviset hankinnat antavat referenssejä ja mahdollistavat sitä kautta kasvua ja vientiä

Hyvinvoiva Kuopio

Kuopion kaupungin strategian hankintoihin liittyvä näkökulma

☐ Työllistyminen ja toimeentulo

- Pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen
- Aktivisuuteen innostava arki
- Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö

Kansallisen julkisten hankintojen strategian osa alue, joka liittyy tähän näkökulmaan

- Sosiaalinen kestävyys

Hyvinvoiva Kuopio

- Sosiaalisesti kestävillä hankinnoilla organisaatiot voivat edistää yhteiskuntaan ja ihmisiin kohdistuvia myönteisiä vaikutuksia
- Edistämme hankinnoissa ihmisoikeuksien ja työelämän perusoikeuksien kunnioittamista
- Työllistyminen parantaa yksilön hyvinvointia ja toimeentuloa, tuo hyötyä yritystoiminnalle ja toisaalta vähentää esimerkiksi sosiaalipalvelujen käyttöä
- Edistämme muita heikommassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä siihen soveltuvissa hankinnoissa

Hyvinvoiva Kuopio

- Edistämme hankinnoilla sosiaalista yhteiskuntavastuuta kaupungin sekä yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä
- Monituottajamalli mahdollistaa asiakkaille valinnanvapauden, osallisuuden ja motivoitumisen lisääntymisen itseään koskevassa palveluprosessissa sekä uudet palvelukonseptit, jotka edistävät yleistä hyvinvointia ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta
- Edistetään hankinnoilla turvallisen ja viihtyisän elinympäristön, varhaisen tuen ja aktiivisen arjen toteutumista

Resurssiviisas Kuopio

Kuopion kaupungin strategian hankintoihin liittyvä näkökulma

☐ Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö

- Vastuulliset hankinnat, lähiruoka
- Viisas liikkuminen
- Energiatehokkuus ja uusiutuva energia

Kansallisen julkisten hankintojen strategian osa-alue, joka liittyy tähän näkökulmaan

- Ekologinen kestävyys

Resurssiviisas Kuopio

- Ekologisesti kestäväillä hankinnoilla tuetaan vähähiilisiä ja kiertotalouden mukaisia ratkaisuja. Tällöin hankittavissa tavaroissa, palveluissa ja rakennusurakoissa on pienemmät elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset kuin tavanomaisessa vaihtoehdoissa
- Ruokahankinnoissa lisätään kasvispainotteisen ruoan ja kalan osuutta sekä suositaan lähi- ja luomutuotantoa ja vähennetään ruokahävikkiä
- Edistetään hankintojen kautta innovatiivisia liikkumisen malleja, viisasta liikkumista ja toisaalta liikkuvia palveluja sekä uusia sähköisiä palveluja
- Toimimme ja hankimme resurssiviisaasti. Edistämme resurssien yhteiskäyttöä ja tehostamme tilankäyttöä toteuttamalla ne mahdollisimman muuntojoustavina.
- Parannamme hankintojen kautta energiatehokkuutta rakentamisessa ja tilojen käytössä

Resurssiviisas Kuopio

- Hankitaan mahdollisuuksien mukaan käytettyjä ja kierrätysmateriaaleista valmistettuja tuotteita ja varmistetaan, että tuotteet ovat kierrätettäviä ja toimitetaan käytön jälkeen uusiokäyttöön
- Hankinnoissa tulee huomioida tuotteen elinkaaren aikaiset kustannukset ja ympäristövaikutukset. Laskemalla elinkaarikustannukset voidaan valita vaihtoehto, joka on koko elinkaaren kannalta tarkasteltuna taloudellisin. Resurssiviisaita hankintoja ovat hankinnan ostaminen palveluna, vaihtoehtoiset omistusmuodot ja tuotteiden uusiokäyttö Kuopion resurssiviisaisohjelma (hyväksytty kaupunginvaltuustossa 11.12.2017 § 72)

Resurssiviisas Kuopio

- Hankinnoissa tulee arvioida, millaisia ympäristövaikutuksia hankinnalla on ja voidaanko ympäristönäkökohdat huomioida asettamalla tarjouspyynnössä tuotteelle tai palvelulle ympäristöominaisuuksia koskevia vaatimuksia
- Kuopion kaupunki on sitoutunut jätteen synnyn ehkäisyyn ja kierrätystuotteiden käyttöön hyväksymällä jätepoliittisen ohjelman (hyväksytty kaupunginvaltuustossa 6.2.2017 § 5)

Kalustekierto -toimintamalli

- Syksyllä 2020 kaupunki otti käyttöön ns. Kalustekierto -toimintamallin, jossa erityisesti toimistokalusteita tullaan jatkossa hankkimaan joko kaupungin sisäisen Kalustekierron kautta tai vaihtoehtoisesti muualta käytettynä. Toimintamalli edistää resurssiviisauden ja kiertotalouden sekä jätepoliittisen ohjelman tavoitteita Kuopion kaupungilla.

Uudistuva Kuopio

Kuopion kaupungin strategian hankintoihin liittyvä näkökulma

☐ Sujuva ja uudistuva toiminta

- Palvelujen parempi saatavuus (digitalisaatio 24/7 palvelut, mobiilipalvelut)
- Palvelumuotoilu, palveluyhteistyö, lean-kulttuuri, kokeilukulttuuri
- Kestävä talous

Kansallisen julkisten hankintojen strategian osa-alueet, jotka liittyvät tähän näkökulmaan

- Innovaatiot
- Hankintataidot

Uudistuva Kuopio

- Parannamme palvelujen saatavuutta digitalisaation, joustavien palveluaikojen ja liikkuvien palvelujen avulla
- Kehitämme ja uudistamme palveluja osallistamalla ja asiakkaita kuulemalla yhdessä palvelun käyttäjien ja palveluntuottajien kanssa
- Teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämisessä
- Palvelumuotoilu synnyttää uusia tapoja kehittää kuntapalveluita
- Edistämme hankinnoilla kestävää ja tasapainoista taloutta

Uudistuva Kuopio

- Lean ajattelutavassa keskeistä on henkilöstön ja organisaation toimintamallien jatkuva arviointi ja kehittäminen yhteistyössä
- Hankinnat ja pilotointi ovat julkishallinnon välineitä edistää yhteiskunnallisten ratkaisujen syntymistä
- Viestitään markkinoille tulevista tarpeista avoimesti ja käydään markkinavuoropuhelua. Näin mahdollistetaan uusien innovaatioiden, tuotteiden ja palveluiden kehittyminen
- Alustatalous mahdollistaa erilaisten data- ja vuorovaikutusalustojen avulla uudenlaiset palvelu- ja tuoteinnovaatiot. Julkisen sektorin tulee hyödyntää, ylläpitää ja rakentaa erilaisia data- ja vuorovaikutusalustoja sekä kysynnällään vahvistaa alustojen kehittymistä